ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr. A420309916
AA43-1073-17/23

S P R I E D U M S
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2017. gada 3. maijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente K. Kalvāne,
tiesneses I. Amona un V. Zommere

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ pārrēķinātu vecuma pensiju, priekšlaicīgi piešķirtās pensijas vietā aprēķinot pensiju pēc atvieglotiem noteikumiem un morālā kaitējuma atlīdzināšanu 63 000 *euro* apmērā, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2017. gada 5. janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – aģentūra) Starptautisko pakalpojumu nodaļas 2014. gada 10. marta lēmumu Nr. 14/640356 pieteicējam /pers. A/ no 2013. gada 6. jūnija piešķirta priekšlaicīgā vecuma pensija, bet ar 2014. gada 14. aprīli uzsākta valsts vecuma pensijas izmaksa pilnā apmērā.

2014. gada 11. martā aģentūras Starptautisko pakalpojumu nodaļa pieņēma lēmumu Nr. 14/644409, ar kuru nolemts pārrēķināt pieteicējam valsts vecuma pensiju sakarā ar fondētās pensijas kapitāla papildināšanu, apdrošināšanas periodu izmaiņām, iemaksu papildināšanu periodā pirms pensijas piešķiršanas vai pārrēķināšanas.

[2] 2016. gada 6. jūnijā aģentūrā saņemts pieteicēja iesniegums, kurā pieteicējs lūdza pārrēķināt vecuma pensiju sakarā ar apdrošināšanas stāža papildināšanu, kā arī sakarā ar pensijas piešķiršanu uz atvieglotiem noteikumiem kā personai, kura līdz 1996. gadam strādājusi kaitīgos un smagos darba apstākļos (2. saraksts).

Ar aģentūras Starptautisko pakalpojumu nodaļas 2016. gada 12. augusta lēmumu Nr. 16/1567443 (turpmāk – sākotnējais lēmums) nolemts pārrēķināt valsts vecuma pensiju par darbu kaitīgos un smagos darba apstākļos sakarā ar uzkrāto pensijas kapitālu periodā pēc pensijas piešķiršanas vai pārrēķināšanas 235,01 *euro* apmērā mēnesī no 2016. gada 1. jūnija līdz turpmākam.

[3] 2016. gada 23. augustā aģentūrā saņemts pieteicēja iesniegums, kurā pieteicējs lūdza 2013. gada 6. jūnijā piešķirto priekšlaicīgo pensiju pārkvalificēt par pensiju ar atvieglotiem noteikumiem.

Aģentūras direktore, ņemot vērā, ka aģentūras Starptautisko pakalpojumu nodaļa ir pārrēķinājusi pieteicēja valsts vecuma pensiju sakarā ar uzkrāto pensijas kapitālu periodā pēc pensijas piešķiršanas, ar 2016. gada 23. septembra lēmumu Nr. 16/1806026 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) atcēla sākotnējo lēmumu nolēmuma daļā – par darbu kaitīgos un smagos darba apstākļos. Proti, sākotnējā lēmuma nolēmumu daļā izslēdza tekstu „par darbu kaitīgos un smagos darba apstākļos".

[4] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu un tā papildinājumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam pārrēķinātu vecuma pensiju, priekšlaicīgi piešķirtās pensijas vietā aprēķinot pensiju pēc atvieglotiem noteikumiem un morālā kaitējuma 63 000 *euro* apmērā atlīdzināšanu.

Pieteikums un tā papildinājums pamatots ar turpmāk minēto.

[4.1] Pieteicēja ieskatā Latvijas Nacionālā arhīva Cēsu zonālā valsts arhīva 2016. gada 27. maija izziņa Nr. CZVA-6.2.4/7864 „Par darbu kaitīgos apstākļos" apliecina, ka saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 39. punktu ir iestājušies apstākļi, kas ļauj priekšlaicīgi piešķirtās pensijas vietā saņemt pensiju pēc atvieglotiem noteikumiem, kādus nosaka likums „Par valsts pensijām".

[4.2] Pieteicējs uzskata, ka aģentūra, atceļot sākotnējo lēmumu daļā, ar kuru nolemts pieteicējam pārrēķināt valsts

vecuma pensiju par darbu kaitīgos un smagos darba apstākļos, ir pārkāpusi likumus un radījusi morālo kaitējumu.

[5] Aģentūra tiesai iesniegtajos rakstveida paskaidrojumos norādīja, ka pieteikums un tā papildinājums nav pamatots un lūdza tos noraidīt, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem argumentiem un papildus paskaidroja turpmāk minēto.

[5.1] Pieteicējam priekšlaicīgā vecuma pensija ir izmaksāta no 2013. gada 6. jūnija līdz 2014. gada 13. aprīlim. Savukārt vecuma pensija pilnā apmērā pieteicējam tiek maksāta no 2014. gada 14. aprīļa.

Pieteicēja lūgums – priekšlaicīgi piešķirtās pensijas, kas viņam izmaksāta no 2013. gada 6. jūnija līdz 2014. gada 13. aprīlim, vietā aprēķināt pensiju pēc atvieglotiem noteikumiem, nav pamatots, jo aģentūra jau ar 2013. gada 7. jūnija lēmumu Nr. 11-8/5383 izskatīja pieteicēja tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem un nolēma atteikt piešķirt valsts vecuma pensiju par darbu kaitīgos un smagos darba apstākļos, jo pieteicējam nav speciālā darba stāža. Aģentūras lēmuma tiesiskumu pārbaudīja administratīvā tiesa trijās instancēs un ir stājies spēkā Administratīvās apgabaltiesas 2015. gada 2. februāra spriedums administratīvajā lietā Nr. A420401513, ar kuru noraidīts pieteicēja pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru pieteicējam piešķirtu vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem.

Tā kā pieteicējs jau no 2014. gada 14. aprīļa saņem vecuma pensiju pilnā apmērā, tad vērtēt Cēsu zonālā valsts arhīva 2016. gada 27. maija izziņu Nr. CZVA-6.2.4/7864 ar nodomu pieteicējam piešķirt pensiju ar atvieglotiem noteikumiem nav pamata. Savukārt vērtēt šo izziņu, vai tā dod tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem par periodu no 2013. gada 6. jūnija līdz 2014. gada 13. aprīlim, kad pieteicējs saņēma priekšlaicīgo pensiju, nav pamata, jo gan lēmums, ar kuru pieteicējam tika piešķirta priekšlaicīgā pensija, gan arī lēmums, ar kuru tika atteikta pensija ar atvieglotiem noteikumiem, ir stājušies spēkā un kļuvuši neapstrīdami.

Pat, ja pieteicēja 2016. gada 6. jūnijā iesniegtais dokuments apliecinātu viņa tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem, tad pieteicējam saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 30. panta ceturto daļu būtu pamats pensiju ar atvieglotiem noteikumiem piešķirt ne agrāk kā sešus mēnešus pirms pensijas pieprasījuma. Iesniegums ar dokumentu iesniegts 2016. gada 6. jūnijā, tātad ne ātrāk kā no 2015. gada 6. decembra. Taču, kā jau iepriekš norādīts, pieteicējs jau no 2014. gada 14. aprīļa saņem vecuma pensiju pilnā apmērā. Tādēļ 2016. gada 6. jūnijā iesniegtais dokuments netika vērtēts kā dokuments, kas varētu apliecināt tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem, bet gan kā apdrošināšanas stāžu apliecinošs dokuments, t.i., dokuments, kas varētu apliecināt tiesības uz valsts vecuma pensijas palielināšanu sakarā ar pārejas noteikumu 1. punktā minēto darba un tam pielīdzināto periodu papildināšanu. Taču tā kā izziņā minētie 1982., 1983. un 1984. gadi jau ir ieskaitīti pieteicēja valsts vecuma pensijas apdrošināšanas stāžā no pensijas piešķiršanas dienas, tad šī izziņa nedod pamatu pārrēķināt pensiju sakarā ar stāža papildināšanu.

[5.2] Aģentūra, atsaucoties uz likuma „Par valsts pensijām" 24. pantu un 25. panta otrās daļas 1. punktu, norāda, ka, pamatojoties uz pieteicēja iesniegumu un aģentūras rīcībā esošo informāciju par apdrošinātās personas iemaksām un apdrošināšanas periodiem, kas uzkrāti pēc pensijas piešķiršanas, aģentūras Starptautisko pakalpojumu nodaļa ar 2016. gada 12. augusta lēmumu Nr. 16/1567443 „Par vecuma pensijas pārrēķināšanu" pārrēķināja pieteicēja vecuma pensiju no 2016. gada 1. jūnija par uzkrāto pensijas kapitālu pēc pensijas piešķiršanas. Ņemot vērā minēto, aģentūra norāda, ka nepastāv priekšnoteikumi labvēlīga administratīvā akta izdošanai, ar kuru pieteicējam pārrēķinātu vecuma pensiju, priekšlaicīgi piešķirtās pensijas vietā aprēķinot pensiju pēc atvieglotiem noteikumiem.

[5.3] Attiecībā par pieteicēja prasīto morālā kaitējuma atlīdzināšanu aģentūra norādīja, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92. pantu persona var prasīt zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzinājumu, ja zaudējumi nodarīti ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību, kas atzīta par prettiesisku. Pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu nav apmierināms, jo nav konstatējams prettiesisks administratīvais akts, ar kuru pieteicējam kaitējums nodarīts. Vienlaikus aģentūra uzskatīja, ka pieteikums minētajā daļā ir atstājams bez izskatīšanas, jo pieteicējs, pieprasot atlīdzinājumu uzreiz tiesā, nav ievērojis Administratīvā procesa likuma 93. panta pirmajā daļā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību.

[6] Administratīvā rajona tiesa ar 2017. gada 5. janvāra spriedumu pieteikumu noraidīja. Tiesa spriedumu pamatoja ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa no pieteikuma satura secināja, ka pieteicējs uzskata pārsūdzēto lēmumu par nepamatotu daļā, ar kuru pieteicējam ir atteikts 2013. gada 6. jūnijā piešķirto pensiju pārkvalificēt par pensiju ar atvieglotiem noteikumiem.

No likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 11. punkta, 1990. gada 29. novembra likuma „Par valsts pensijām" 12. panta, likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.[1] punkta un Ministru kabineta 2002. gada 23. aprīļa noteikumu Nr. 165 „Apdrošināšanas periodu pierādīšanas, aprēķināšanas un uzskaites kārtība" 20.3. apakšpunkta (*redakcija, kas bija spēkā līdz 2014. gada 23. janvārim*) tiesa konstatēja, ka par darbu, kas likuma „Par valsts pensijām" izpratnē ir saistīts ar sevišķi kaitīgiem un sevišķi smagiem vai kaitīgiem un smagiem darba apstākļiem un kas dod tiesības saņemt vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem, ir atzīstams tāds darbs, kas atbilst Ražotņu, nozaru, cehu, profesiju un amatu sarakstiem (Nr. 1 vai Nr. 2), kas apstiprināti ar PSRS Ministru Padomes 1956. gada 22. augusta lēmumu Nr. 1173 (turpmāk – saraksti).

[6.2] Sarakstā Nr. 2 XXXII nodaļā „Vispārējās profesijas" citstarp kā profesija vai amats, kas dod tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem, ir noteikts – mašīnisti (motoristi, kompresoristi), kas apkalpo amonjaka saldēšanas iekārtas rūpniecībā un transportā. Līdz ar to izvērtējams, vai iepriekš uzskaitītie pieteicēja darba grāmatiņas ierakstos norādītie amati atbilst Ražotņu, nozaru, cehu, profesiju un amatu sarakstā Nr. 2 noteiktajam amatam (profesijai) – mašīnisti (motoristi, kompresoristi), kas apkalpo amonjaka saldēšanas iekārtas rūpniecībā un transportā.

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Augstākā tiesa) norādījis, lai personai būtu tiesības uz pensiju pēc atvieglotiem noteikumiem pēc saraksta Nr. 1 un saraksta Nr. 2, tai ir bijis jāveic minētajos sarakstos tieši norādītais darbs, turklāt sarakstos minētajās ražotnēs un struktūrvienībās. Minētie saraksti piemērojami, ņemot vērā PSRS Ministru padomes Valsts darba un darba algas jautājumu komitejas un Vissavienības arodbiedrību Centrālās padomes 1976. gada 2. aprīļa skaidrojumu Nr. 5/8 „Kārtība, kādā piemērojami ar PSRS Ministru padomes 1956. gada 22. augusta lēmumu Nr. 1173 apstiprinātie ražotņu, cehu, profesiju un amatu saraksti, darbs kuros dod tiesības uz valsts pensiju ar atvieglotiem noteikumiem un atvieglotos apmēros" (*sk. Augstākās tiesas 2009. gada 20. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-29/2009 14. punktu)*. Atbilstoši minētajam skaidrojumam nodarbinātajām personām, tostarp inženiertehniskajiem darbiniekiem tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem ir tikai tad, ja to amati norādīti sarakstā *(sk., piemēram, skaidrojuma 4., 11., 17. punktu, Augstākās tiesas 2010. gada 22. novembra lēmuma Nr. 766/2010 8. punktu)*.

[6.3] No pārsūdzētā lēmuma un Tiesu informācijas sistēmas datiem tiesa konstatēja, ka pieteicējs jau 2012. gada 30. aprīlī ir vērsies aģentūrā, lūdzot piešķirt vecuma pensiju no 2013. gada 1. maija, kā personai, kura līdz 1996. gadam strādājusi kaitīgos un smagos darba apstākļos. Kā darbu, kas piešķir tiesības saņemt pensiju ar atvieglotiem noteikumiem, pieteicējs norādījis nostrādāto darbu 11 gadus un 4 mēnešus: atslēdznieka – aukstumiekārtu meistara amatā Madonas Lauktehnikā laika posmā no 1979. gada 2. janvāra līdz 1989. gada 1. janvārim un SIA „ASIe" no 1999. gada 8. februāra līdz 1994. gada 23. februārim (pavēle Nr. 142.3) par aukstumiekārtu 5. kategorijas atslēdznieku.

Minētais administratīvais process iestādē noslēdzās ar aģentūras 2013. gada 7. jūnija lēmumu Nr. 11-8/5383, kuru pieteicējs pārsūdzēja tiesā.

Savukārt tiesvedības process minētajā administratīvajā lietā (Nr. A420401513) noslēdzās ar Augstākās tiesas tiesnešu kolēģijas 2015. gada 10. augusta rīcības sēdes lēmumu, ar kuru atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar pieteicēja kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2015. gada 2. februāra spriedumu. Tādējādi 2015. gada 10. augustā stājās spēkā Administratīvās apgabaltiesas 2015. gada 2. februāra spriedums administratīvajā lietā, ar kuru noraidīts pieteicēja pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par vecuma pensijas ar atvieglotiem noteikumiem piešķiršanu.

[6.4] Administratīvās apgabaltiesas 2015. gada 2. februāra spriedumā administratīvajā lietā Nr. A420401513, atsaucoties uz Augstākās tiesas judikatūru, atzīts, ka tikai tad, ja persona ir veikusi sarakstā Nr. 1 vai sarakstā Nr. 2 minētos darbus, tai ir tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem. Ja persona ir veikusi darbu kaitīgos apstākļos, kas nav iekļauts šajos sarakstos, tad, iespējams, personai bija tiesības saņemt citas sociālās garantijas un atvieglojumus (tostarp papildu atvaļinājumu), taču tiesību normas nedod aģentūrai tiesības šādai personai piešķirt pensiju ar atvieglotiem noteikumiem. Administratīvā apgabaltiesa minētajā spriedumā atzinusi, ka atslēdznieka amats neatbilst saraksta Nr. 2 XXXII nodaļā „Vispārējās profesijas" norādītajam amatam „mašīnists (motorists, kompresorists), kas apkalpo amonjaka saldēšanas iekārtas rūpniecības un transporta uzņēmumos". Tādēļ pieteicēja darbs atslēdznieka – aukstumiekārtu meistara amatā Madonas Lauktehnikā laika posmā no 1979. gada 2. janvāra līdz 1989. gada 1. janvārim un SIA „AsIe" no 1999. gada 8. februāra līdz 1994. gada 23. februārim (pavēle Nr. 142.3) par aukstumiekārtu 5. kategorijas atslēdznieku, nav atzīstams par darbu kaitīgos un smagos darba apstākļos un tas nedod tiesības saņemt pensiju ar atvieglotiem noteikumiem.

Līdz ar to tiesa, ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 153. panta trešo daļu un 263. panta trešajā daļā noteikto, norādīja, ka iepriekš minētie Administratīvās apgabaltiesas 2015. gada 2. februāra spriedumā lietā konstatētie fakti izskatāmajā lietā atkārtoti netiks pārvērtēti.

[6.5] Tiesa konstatēja, ka pieteicējs, atkārtoti vēršoties aģentūrā un tiesā, iesniegumam un attiecīgi arī pieteikumam tiesā ir pievienojis jaunu pierādījumu – Latvijas Nacionālā arhīva Cēsu zonālā valsts arhīva 2016. gada 27. maija izziņu Nr. CZVA-6.2.4/7864 „Par darbu kaitīgos apstākļos" (*sk. lietas 11. lapu*). Minētajā izziņā papildus lietā Nr. A420401513 konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem par pieteicēja nostrādāto laika periodu Latvijas PSR Ministru padomes republikāniskās apvienības „Latvijas lauksaimniecības tehnika" Madonas rajona apvienībā norādīts, ka Valsts lauksaimniecības ražošanas tehniskās nodrošināšanas komitejas Madonas apvienības kolektīvajos līgumos ir ziņas par to, ka pieteicējs 1982., 1983. un 1984. gadā ir bijis iekļauts sarakstos par kaitīgos darba apstākļos strādājošiem: 1982. gadā sarakstā par Madonas rajona LRTN ražošanas apvienībā kaitīgos darba apstākļos strādājošiem ieraksts Nr. 54 Fermu TAS, profesija – šoferis, kaitīguma faktors – skābes; 1983. gadā sarakstā par Madonas rajona LRTN ražošanas apvienībā kaitīgos darba apstākļos strādājošiem ieraksts Fermu TAS, profesija – saldējamo iekārtu atslēdznieks-meistars, kaitīguma faktors – skābes, izgarojumi; 1984. gadā – papildu atvaļinājums (6 dienas) strādniekiem, nodarbinātiem kaitīgos darba apstākļos Madonas Lauktehnikas apvienībā, profesija – saldējamo iekārtu atslēdznieks (*sk. lietas 11. lapu*).

Izvērtējot minēto pierādījumu, tiesa atzina, ka tas ir pietiekams pierādījums, lai atzītu, ka izziņā norādītajā periodā pieteicējs ir strādājis kaitīgos darba apstākļos. Taču, kā norādīts iepriekš šā sprieduma 6.4. punktā, apstāklis, ka persona ir strādājusi kaitīgos darba apstākļos pats par sevi nav pietiekams, lai atzītu personas tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem. Šādas tiesības ir atzīstams tikai tad, ja personai ir konstatējams apdrošināšanas stāžs darbā tādā amatā, kas uzskaitīts sarakstos, proti, persona ir veikusi tieši minētajos sarakstos norādīto darbu tieši sarakstos noteiktajās nozarēs un tajos norādītajos amatos. Tādēļ pieteicēja nostrādātais darbs atslēdznieka – aukstumiekārtu meistara amatā Madonas Lauktehnikā aplūkotajā izziņā norādītajā laika periodā no 1982. gada līdz 1984. gadam nerada pieteicējam tiesības uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem.

[6.6] No lietas materiāliem tiesa secināja, ka pieteicējs ir dzimis 1952. gada janvārī. Tādēļ saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 11. panta pirmo daļu un pārejas noteikumu 8.1. punktu 2014. gada aprīlī pieteicējs ir sasniedzis vecumu, kāds nepieciešams vecuma pensijas piešķiršanai. No aģentūras Tiesvedības daļas 2016. gada 20. oktobra izziņas Nr.16/1988481

redzams, ka priekšlaicīgi piešķirtā vecuma pensija pieteicējam ir izmaksāta līdz 2014. gada 13. aprīlim (pirmās instances tiesas spriedumā acīmredzama pārrakstīšanās kļūda, norādot līdz 2014. gada 13. maijam). Bet ar 2014. gada 14. aprīli pieteicējam tiek izmaksāta pilna vecuma pensija (*sk. lietas 40. lapu*). Savukārt, ņemot vērā, ka ar iesniegumu par pensijas ar atvieglotiem noteikumiem piešķiršanu priekšlaicīgās vecuma pensijas vietā pieteicējs ir vērsies aģentūrā 2016. gada 6. jūnijā un saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 25. panta otrās daļas 1. punktu pensija būtu pārrēķināma ar 2016. gada 1. jūniju, bet šajā laikā pieteicējs jau saņem pilnu vecuma pensiju, pensijas ar atvieglotiem noteikumiem priekšlaicīgās pensijas vietā piešķiršana vairs nebūtu iespējama.

[6.7] Apkopojot minēto, tiesa secināja, ka lietā nav konstatējami priekšnoteikumi pieteicējam labvēlīga administratīvā akta izdošanai, ar kuru pieteicējam piešķirtu vecuma pensiju pēc atvieglotiem noteikumiem kā personai, kas veikusi darbu sevišķi kaitīgos un sevišķi smagos darba apstākļos vai kaitīgos un smagos darba apstākļos.

[7] Pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas spriedumu.

Pieteicējs uzskata, ka tiesa nav pareizi novērtējusi lietas apstākļus, piemērojusi likumus un normatīvos aktus, jo pieteicēja iesniegtie pierādījumi apliecina to, ka pieteicējs ir strādājis kaitīgos un smagos darba apstākļos. Savukārt, ņemot vērā, ka aģentūra uz 2013. gada 6. jūniju nebija informējusi pieteicēju par to, ka ir nepieciešami dokumenti un priekšlaicīgā pensija bija piešķirama no 2007. gada 16. janvāra, pieteicējam ir radušies zaudējumi.

[8] Aģentūra rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota un noraidāma, pamatojoties uz Administratīvās rajona tiesas spriedumā pausto argumentāciju.

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304. panta pirmo daļu apgabaltiesa lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[10] Pārbaudījusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[11] Kā secināms no pieteicēja pieteikuma tiesai, kā arī apelācijas sūdzības un tās papildinājumos sniegtajiem argumentiem, pieteicēja mērķis ir no 2013. gada 6. jūnija izmaksāto priekšlaicīgo pensiju mainīt uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem un veikt atbilstošu pensijas apmēra pārrēķinu.

[12] Likuma "Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 39. punkts noteic, ja iestājušies apstākļi, kas ļauj priekšlaicīgi piešķirtās pensijas vietā saņemt pensiju pēc atvieglotiem noteikumiem, kādus nosaka šis likums, pensiju pārrēķina šā likuma 25.panta otrās daļas 1.punktā noteiktajā kārtībā.

Likuma 25. panta otrās daļas 1. punkts noteic, ja ir iegūtas tiesības uz valsts pensijas palielināšanu, pensiju pārrēķina ar tā mēneša pirmo dienu, kurā pensionārs pieprasījis pārrēķināt pensiju, ja attiecīgo iesniegumu un visus nepieciešamos dokumentus viņš iesniedzis līdz 15.datumam ieskaitot, un ar nākamā mēneša pirmo dienu, ja iesniegums un visi nepieciešamie dokumenti iesniegti pēc 15.datuma.

Tādejādi priekšnoteikums pensijas pārrēķinam vispirms ir tādu apstākļu esība, kas dod tiesības saņemt pensiju uz atvieglotiem noteikumiem saskaņā ar likumu.

[13] Pārbaudot pirmās instances tiesas spriedumu, apgabaltiesa atzīst, ka attiecībā par pieteicēja tiesību noteikšanu uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums šajā sakarā ir pareizs un pilnībā pietiekams. Līdz ar to apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai *(skat. šā sprieduma 6.3. – 6.5. punktu)* un atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda.

[14] Pieteicējs pirmās instances tiesā bija iesniedzis pieteikuma papildinājumus, lūdzot atlīdzināt viņam morālo kaitējumu 63 000 *euro* apmērā. Pirmās instances tiesa pieteikuma papildinājumu ir pievienojusi lietas materiāliem un aģentūra par to ir sniegusi savu paskaidrojumu. Vienlaikus pirmās instances tiesa nedz sprieduma motīvu daļā, nedz arī rezolutīvajā daļā prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu nav izspriedusi.

Administratīvā procesa likuma 302. panta $2.^1$ daļa paredz, ja apelācijas instances tiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa nav izspriedusi kādu prasījumu, tā var pati izlemt attiecīgos jautājumus pēc būtības, ja tam nav objektīvu šķēršļu.

Ievērojot to, ka prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu nav patstāvīgs prasījums, bet ir pakārtots pamatprasījumam administratīvajā lietā, apgabaltiesa nesaskata objektīvus šķēršļus pašai izlemt pieteicēja prasījumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu pēc būtības.

[15] Pieteikuma papildinājumā, kas iesniegts pirmās instances tiesā 2016. gada 25. oktobrī, pieteicējs ir norādījis morālā kaitējuma atlīdzinājuma pamatu. Proti, pieteicējs uzskata, ka morālais kaitējums viņam ir nodarīts ar tiesā pārsūdzēto lēmumu, jo aģentūra atcēla sākotnējo lēmumu daļā, kurā zemāka iestāde pieteicējam ir pārrēķinājusi valsts vecuma pensiju par darbu kaitīgos un smagos apstākļos. Pieteicējs uzskata, ka aģentūra ir atcēlusi viņam labvēlīgu administratīvo aktu.

[16] Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs 2015. gada 14. jūnijā aģentūrā iesniedza iesniegumu vecuma pensijas pārrēķināšanai, lūdzot pārrēķināt vecuma pensiju, pamatojoties uz vairākiem pamatiem: 1) sakarā ar apdrošināšanas stāža papildināšanu; 2) sakarā ar uzkrāto pensijas kapitālu periodā pēc pensijas piešķiršanas vai pārrēķināšanas; 3) sakarā ar pensijas piešķiršanu uz atvieglotiem noteikumiem kā persona, kura līdz 1996. gadam strādājusi kaitīgos un smagos darba apstākļos (2. saraksts). Minētajam iesniegumam pieteicējs pievienojis Cēsu zonālā valsts arhīva 2016. gada 27.maija izziņu Nr.CZVA-6.2.4/7864.

Apgabaltiesa konstatē, ka ar sākotnējo lēmumu nolemts pārrēķināt valsts vecuma pensiju par darbu kaitīgos un smagos apstākļos sakarā ar uzkrāto pensijas kapitālu periodā pēc pensijas piešķiršanas vai pārrēķināšanas, nosakot pensijas apmēru 236,01 *euro* no 2016. gada 1. jūnija.

Pieteicējs sākotnējo lēmumu apstrīdēja augstākā iestādē, lūdzot 2013. gada 6. jūnijā piešķirto priekšlaicīgo pensiju pārkvalificēt par pensiju ar atvieglotiem noteikumiem. Proti, pieteicējs uzskata, ka viņam pensija par darbu kaitīgos un smagos apstākļos ir pārrēķināma no 2013. gada 6. jūnija – dienas, kad pieteicējam piešķirta priekšlaicīga pensija, nevis no 2016. gada 1. jūnija, kā tas bija norādīts sākotnējā lēmumā.

Kā jau minēts iepriekš, aģentūra ar pārsūdzēto lēmumu nolēma atcelt sākotnējo lēmumu tā nolēmuma daļā un pati pēc būtības izlēma, ka pieteicējam valsts vecuma pensija pārrēķināma sakarā ar uzkrāto pensijas kapitālu periodā pēc pensijas piešķiršanas. Ar sākotnējo lēmumu aprēķinātais pensijas apmērs atstāts nemainīgs.

[17] Apgabaltiesa konkrētajā lietā ņem vērā to, ka pieteikuma priekšmets ir labvēlīga administratīvā akta izdošana, ar kuru pieteicējam no 2013. gada 6. jūnija izmaksāto priekšlaicīgo pensiju mainītu uz pensiju ar atvieglotiem noteikumiem un veiktu atbilstošu pensijas apmēra pārrēķinu.

Šādas tiesiskās sekas pieteicējs nav panācis nedz ar sākotnējo lēmumu, nedz arī ar pārsūdzēto lēmumu.

Administratīvā procesa likuma 278. panta pirmās daļas 1. punkts noteic, ka tiesa (tiesnesis) atstāj pieteikumu bez izskatīšanas, ja pieteicējs nav ievērojis likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 93. panta pirmajai daļai, iesniedzot iesniegumu par administratīvā akta vai faktiskās rīcības apstrīdēšanu, vienlaicīgi var prasīt atlīdzinājumu.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2003. gada 16. decembra noteikumu Nr. 733 „Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras nolikums" 10. punktu aģentūras amatpersonu izdotos administratīvos aktus un faktisko rīcību var apstrīdēt, iesniedzot attiecīgu iesniegumu aģentūras direktoram. Aģentūras direktora lēmumu par apstrīdēto administratīvo aktu un faktisko rīcību var pārsūdzēt tiesā, ja ārējos normatīvajos aktos nav noteikts citādi.

Tādējādi no minētā ir secināms, ka pieteicējam konkrētajā situācijā bija jārīkojas atbilstoši Administratīvā procesa likuma 93. panta pirmajai daļai – iesniedzot iesniegumu par administratīvā akta apstrīdēšanu, vienlaicīgi bija jāprasa atlīdzinājumu. Taču no administratīvajā lietā esošiem materiāliem ir nepārprotami redzams, ka pieteicējs, iesniedzot apstrīdēšanas iesniegumu, nav lūdzis atlīdzināt morālo kaitējumu 63 000 *euro* apmērā. Līdz ar to no minētā izriet, ka pieteicējs nav ievērojis šai lietu kategorijai likumā noteikto lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtību un prasījums par morālā kaitējuma atlīdzinājumu ir atstājams bez izskatīšanas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 278. panta pirmās daļas 1. punktu, 307. un 309. pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru /pers. A/ pārrēķinātu vecuma pensiju, priekšlaicīgi piešķirtās pensijas vietā aprēķinot pensiju pēc atvieglotiem noteikumiem.

Atstāt bez izskatīšanas /pers. A/ pieteikumu daļā par morālā kaitējuma atlīdzināšanu 63 000 *euro* apmērā.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

K. Kalvāne

Tiesnese referente

I. Amona

Tiesneses

V. Zommere